

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва магістерської програми)

на тему: «Облік, аудит та аналіз виробничих запасів: теоретичні положення та діюча практика на прикладі ТОВ «БЕЛСТА»»

Виконавець:

Студентка б1 групи факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій

Берлінська Вікторія Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Чернишова Людмила Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Запаси є одним із найголовніших факторів забезпечення сталості та безперервності відтворення. Виробництво будь-якого виду продукції пов'язане з використанням запасів, в першу чергу виробничих. Виробничі запаси є важливим ресурсом кожного підприємства, від якості та ефективності їх використання значно залежать результати господарської діяльності підприємства та його конкурентоспроможність. Зайві запаси призводять до необґрунтованого відволікання коштів з господарського обороту, тому також має велике значення визначення необхідного для ритмічної роботи підприємства кількості матеріалів, що має перебувати на складі, та постійна підтримка цього рівня, своєчасне коригування кількості та складу виробничих запасів. Визначене завдання не може бути ефективно вирішене без застосування сучасних методів бухгалтерського обліку та аналізу виробничих запасів. Все наведене вище визначає актуальність обраної теми дослідження.

Метою дослідження в роботі є удосконалення теоретичних та практичних положень з організації і методики обліку та аудиту виробничих запасів на підприємствах.

Завдання дослідження:

- дослідити виробничі запаси як об'єкт обліку, порядок їх визнання, класифікації та оцінки;
- розглянути документальне оформлення надходження та вибуття виробничих запасів на підприємстві;
- розглянути облік руху виробничих запасів;
- виявити деякі дискусійні питання обліку виробничих запасів на сьогоденному етапі розвитку господарювання;
- надати загальну характеристику господарської діяльності ТОВ «БЕЛСТА»;
- вивчити особливості первинного, аналітичного і синтетичного обліку виробничих запасів на підприємстві; складський облік та інвентаризація виробничих запасів підприємства;
- окреслити проблеми обліку виробничих запасів ТОВ «БЕЛСТА» та шляхи його удосконалення;
- визначити мету, завдання, об'єкти, джерела інформації та методи аудиту виробничих запасів;
- провести аудит операцій з виробничими запасами та шляхи її удосконалення на ТОВ «БЕЛСТА»;
- проаналізувати виробничі запаси на підприємстві;
- застосувати метод економіко-математичного моделювання для цілей управління виробничими запасами.

Об'єктом дослідження є чинна система обліку, принципи оцінки та методи аналізу виробничих запасів на підприємствах.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, організаційно-методичних та практичних засад обліку, аудиту та аналізу виробничих запасів на ТОВ «БЕЛСТА».

Методи дослідження: асоціацій і аналогій (при вивченні синтетичного та аналітичного обліку виробничих запасів); логічного аналізу (при визначенні суті виробничих запасів також основних течій облікової політики); деталізації; порівняльного аналізу (при виявленні позитивних сторін і недоліків різних способів оцінки виробничих запасів); системного вивчення господарських процесів (при оптимізації документального оформлення операцій з виробничих запасів а також схематичні і графічні методи для наочного зображення результатів дослідження).

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти України та зарубіжних країн із питань обліку та оцінки виробничих запасів, наукові статті, матеріали науково-практичних конференцій, періодичні видання, електронні ресурси, звітність і облікові матеріали ТОВ «БЕЛСТА».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (68 найменувань) та 4-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 153 сторінка. Основний зміст викладено на 106 сторінках. Робота містить 27 таблиць, 42 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи обліку виробничих запасів на підприємстві»** розглянуто сутність поняття «виробничі запаси» як об'єкту обліку, порядок їх визнання, класифікації та оцінки; документальне оформлення руху виробничих запасів на підприємстві; аналітичний та синтетичний облік надходження та вибуття виробничих запасів, а також розглянуті дискусійні питання обліку виробничих запасів у сучасних умовах господарювання.

У другому розділі **«Особливості діючої практики обліку виробничих запасів на ТОВ «БЕЛСТА» та напрямки їх вдосконалення»** проаналізовано динаміку основних економічних показників діяльності ТОВ «БЕЛСТА» за 2020-2021 роки, оцінено особливості первинного, аналітичного і синтетичного обліку виробничих запасів на підприємстві. Розглянуто складський облік та інвентаризація виробничих запасів підприємства. Виявлені проблеми обліку виробничих запасів ТОВ «БЕЛСТА» та надано рекомендації з його удосконалення на підприємстві.

У третьому розділі **«Аудит та економічний аналіз виробничих запасів ТОВ «БЕЛСТА»** проведено економічний аналіз виробничих запасів на підприємстві, та аудит операцій з виробничими запасами, за результатами яких надано рекомендації щодо управління запасами на ТОВ «БЕЛСТА». Шляхом побудови економіко-математичної моделі визначено вплив ряду чинників на оборотність виробничих запасів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Запасам відводиться значне місце у складі майна підприємства та домінуючі позиції у структурі витрат. Ефективність господарської діяльності підприємств значно залежить від оцінки та раціонального використання виробничих запасів. Як свідчить аналіз напрацювань вчених та економістів, на сьогодні в науковій

літературі існує неоднозначність дефініції «запаси» та відсутність єдиного погляду авторів на зазначені активи. При цьому існує неоднозначність і в визначенні дефініції «виробничі запаси». Законодавчі документів, в яких визначається та регулюється зміст і класифікація категорії «запаси», то на національному рівні надається більш широке визначення запасів і їх складових, ніж на міжнародному. Аналіз класифікації запасів вказує на існування багатьох класифікаційних ознак їх поділу в обліку.

2. На основі дослідження організації обліку виробничих запасів визнаємо, що раціональна організація системи обліку виробничих запасів забезпечується правильністю оформлення операцій первинними документами; на сьогодні відсутнє жорстке регулювання з боку нормативних актів до створення документів з обліку виробничих запасів.

3. Підприємством самостійно вибирається модель обліку виробничих запасів, яка нормативно закріплена в обліковій політиці, в наказі про яку доцільно указати коло напрямів методологічних засад, що формують інформацію про виробничі запаси: визначаються об'єкти обліку виробничих запасів (одиниці обліку), критерії визнання запасів активами, витрати, які не включаються до первісної вартості витрат, а належать до витрат того періоду, коли їх було здійснено; оцінка запасів, що отримані з ремонту, поліпшення та ліквідації необоротних активів; оцінка надлишків запасів при інвентаризації; оцінка виробничих запасів на дату балансу.

4. Для обліку виробничих запасів в Плані рахунків бухобліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій представлено рахунок 20 «Виробничі запаси» до якого можуть бути відкриті дев'ять субрахунків. По дебету рахунка 20 «Виробничі запаси» та його субрахунків відображають відповідні запаси, що надійшли на підприємство та збільшення їх вартості в результаті дооцінки, по кредиту – витрачання на виробництво, відпуск для переробки, на сторону, і зменшення вартості запасів внаслідок уцінки. Аналітичні рахунки виробничих запасів ведуться по групам матеріалів, місцям зберігання, матеріально відповідальними особами, а також по синтетичним рахункам бухобліку і відповідним субрахункам.

5. Проблемним аспектом організації обліку виробничих запасів є вибір методики їх оцінки при вибутті. У вітчизняних стандартах виділяють п'ять методів визначення собівартості запасів при вибутті. Через постійні зміни цін на виробничі запаси, за різними методами списання запасів буде по різному здійснювати вплив на розрахунок показників звітності. При застосуванні не виправданого методу оцінки вибуття запасів може виникнути шахрайство або спотворення інформації про дійсний фінансовий стан підприємства.

6. Практичне дослідження за темою магістерської роботи здійснювалось по підприємству ТОВ «БЕЛСТА» - української взуттєвої фабрики, лідеру легкої промисловості на Одеському регіоні і флагману сегмента домашнього взуття взуттєвої галузі в країні, яке виробляє український продукт за європейськими стандартами. Найважливішою метою ТОВ «БЕЛСТА» є задовільнення ринку України взуттям, забезпечення умов для закріплення комерційних зв'язків підприємців Одеського регіону з підприємцями з інших регіонів та країн. На підприємстві централізована форма обліку. Облік ведеться головним бухгалтером.

Бухгалтерія забезпечує відповідних користувачів, і перш за все керівництво, достовірною інформацією про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. Бухоблік у ТОВ «БЕЛСТА» автоматизований з використанням програми «1С: Підприємство 8.3». Підприємство веде облік і оподаткування на загальній системі, є платником податку на додану вартість.

7. Аналіз господарської діяльності ТОВ «БЕЛСТА» показує: спостерігається зростання чистого доходу підприємства за період 2020 – 2022 роки на 16%; прибуток підприємства за досліджений період має стійку позитивну тенденцію попри важких для економіки в Україні роки, визвані пандемією коронавірусу та військовими діями на території держави; аналіз фінансової стійкості підприємства визначив його абсолютно фінансово стійким та ліквідним; підприємство платоспроможне; введення воєнного стану в Україні визвало у підприємства ряд проблем в організації господарської діяльності.

8. Мета аналізу виробничих запасів підприємства полягає в забезпеченні ефективного виконання виробничих програм шляхом зведення до мінімуму матеріальних витрат, оптимізації об'єму виробничих запасів, зниження цін на ресурси та підвищення їх якості. Нами проведено аналіз виробничих запасів ТОВ «БЕЛСТА» за 2020 – 2022 роки. В ході аналізу зроблені висновки: станом на початок 2023 року активи ТОВ «БЕЛСТА» складаються на 79% з запасів, оборотні активи підприємства – на 88%; питома вага виробничих запасів в загальних та оборотних активах підприємства – 44% та 50% відповідно; в цілому виробничі запаси підприємства збільшилися з 2020 року по 2022 за всіма статтями, особливо зростання торкнулось сировини та матеріалів (зросли майже в два рази), частка яких дорівнюється 90% досліджуваного виду запасів; за досліджуваний період на підприємстві зменшився коефіцієнт оборотності виробничих запасів з 3,6 в 2020 році до 2,5 в 2022 році, цьому сприяв ріст середньорічних залишків виробничих запасів, який привів до збільшення одного обороту виробничих запасів в днях зі 100 до 145 днів і виникненні потреби в додаткових залученнях коштів в оборот; слід мати на увазі – зайві запаси можуть привести до необґрунтованого відволікання коштів з обороту, яке знизить результативні фінансові показники підприємства; побудовані економіко-математичні моделі впливу різних показників на коефіцієнт оборотності виробничих запасів, виявили взаємозв'язок рентабельності та матеріаломісткості виробничих запасів та коефіцієнту їх оборотності: збільшення рентабельності виробничих запасів – приводить до збільшення коефіцієнту, а збільшення матеріаломісткості – до його зниження.

9. В процесі дослідження організації обліку виробничих запасів на ТОВ «БЕЛСТА» вивчено та оцінено механізм формування облікової політики підприємства; оцінено стан оформлення документами операцій з виробничими запасами та організацію бухгалтерського їх відображення. Так, ТОВ «БЕЛСТА» формує облікову політику за діючим законодавством та документує її принципи в наказі «Про облікову політику на підприємстві». Документальне оформлення операцій з виробничими запасами має специфіку в частині оприбуткування запасів від постачальників. На досліджуваному підприємстві з цією метою використовуються оригінальні форми для оприбуткування та переміщення виробничих запасів. Даний підхід відповідає Закону України «Про бухгалтерський

облік та фінансову звітність в Україні». Організація синтетичного обліку виробничих запасів здійснюється за рахунками Плану рахунків без додаткової аналітики з використанням програмних засобів обліку.

10. На ТОВ «БЕЛСТА» на початку 2023 року згідно з договором з аудиторською фірмою ТОВ «ПРОФАУДИТ» була проведена незалежна аудиторська перевірка фінансової звітності підприємства за 2022 рік. Аудитор організацію обліку і складання звітності на підприємстві оцінив позитивно. Нами проведена власна аудиторська перевірка обліку виробничих запасів ТОВ «БЕЛСТА» за 9 місяців 2023 року. Було складено план та програму аудиту, проведена перевірка необхідних реєстрів бухобліку та реєстрів первинного обліку, на протязі перевірки оформлені робочі документи аудитора. Порушення в обліку виробничих запасів за досліджуваний період у ТОВ «БЕЛСТА» аудитом не виявлені.

11. Ведення обліку виробничих запасів на ТОВ «БЕЛСТА», на наш погляд, недосконале: не правильно віднесені витрати до «інших витрат» при визначенні первісної вартості придбаних за плату запасів; труднощі при визначенні справедливої вартості запасів; проблема підбору найоптимальнішого методу оцінки виробничих запасів; труднощі з організацією обліку на складах.

12. Рекомендовано для вдосконалення обліку виробничих запасів на ТОВ «БЕЛСТА»: відносити до інших витрат при визначенні первісної вартості виробничих запасів: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці і відрядження, інші прямі витрати підприємства на доопрацювання і підвищення якісно технічних характеристик запасів; здійснювати оцінку справедливої вартості виробничих запасів, використовуючи всю доступну інформацію та існуючі методики розрахунків; для вирішення проблеми підвищення інформаційного забезпечення обліку, рекомендовано 2 нові (альтернативні) форми документів з обліку виробничих запасів на складі підприємства (накладна на оприбуткування виробничих запасів та видаткова накладна на відпуск виробничих запасів), використання яких позитивно вплине на повноту, швидкість та якість відображення інформації в бухгалтерському обліку; для підвищення ефективності, оперативності та точності складського обліку збільшити кількість розрізів аналітичного обліку виробничих запасів та впровадити систему управління складською логістикою WMS; посилити постійний контроль за станом зберігання матеріальних ресурсів, виявлення їх наявності, встановлення нестач, надлишків, з'ясування причин та винних осіб в розкраданнях.

13. Рекомендовано для вдосконалення організації аналізу запасів на ТОВ «БЕЛСТА» підвищити оперативність інформаційного забезпечення управління запасами підприємства; удосконалити систему автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні та аналізі запасами; чітко організувати обліково-аналітичні процедури руху запасів підприємства.

14. В цілому для підприємств України рекомендуємо забезпечити повну автоматизацію обліку, що вплине на: зменшення кількості документів, зокрема прискорить рух інформації між складом та бухгалтерією; підвищення ефективності здійснення контролю над веденням документів і прийняттям обґрунтованих рішень стосовно управління виробничими запасами.

АНОТАЦІЯ

Берлінська В.А., «Облік, аудит та аналіз виробничих запасів: теоретичні положення та діюча практика на прикладі ТОВ «БЕЛСТА»»
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
«071 «Облік і оподаткування» за магістерською програмою «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2024 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – чинна система обліку, принципи оцінки та методи аналізу виробничих запасів на підприємствах, а також методика проведення їх аудиту та аналізу в ТОВ «БЕЛСТА».

У роботі розглядаються теоретичні аспекти визначення, класифікації та оцінки виробничих запасів, організація їх синтетичного та аналітичного обліку.

Проаналізовано діючу практику обліку та аудиту виробничих запасів на ТОВ «БЕЛСТА», проведений аналіз стану та використання виробничих запасів на підприємстві.

Запропоновано вдосконалити систему автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні та аналізі запасами; чітко організувати обліково-аналітичні процедури надходження, використання та вибуття запасів підприємства.

Ключові слова: ТОВ «БЕЛСТА», активи, виробничі запаси, облік, аналіз, аудит.

ANNOTATION

Berlinska V.A., "Accounting, audit and analysis of production stocks: theoretical provisions and current practice on the example of "BELSTA" LLC"
thesis for Master degree
in specialty 071 «Accounting and Taxation» under the program
«Accounting, auditing and taxation of business activities»,
Odesa National Economic University
Odesa, 2024

The master's qualification work consists of three sections. The object of the research is the current accounting system, principles of evaluation and methods of analysis of production stocks at enterprises, as well as the methodology of conducting their audit and analysis at "BELSTA" LLC.

The work deals with theoretical aspects of definition, classification and evaluation of production stocks, organization of their synthetic and analytical accounting.

The current practice of accounting and auditing production stocks at "BELSTA" LLC was analyzed, the state and use of production stocks at the enterprise was analyzed.

It is proposed to improve the system of automation of accounting and analytical work in inventory management and analysis; to clearly organize the accounting and analytical procedures of the receipt, use and disposal of the company's stocks.

Keywords: "BELSTA" LLC, assets, production stocks, accounting, analysis, audit.